

УДК: 635.651:631.8

Савченко В.О.

Вінницький національний аграрний університет

УРОЖАЙНІСТЬ БОБІВ КОРМОВИХ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО*

Формування міцної кормової бази є запорукою успішного ведення галузі тваринництва. Вирішити проблему рослинного білка можливо лише за рахунок всебічного використання зернобобових культур та продуктів їх переробки. Серед зернобобових культур особливої уваги заслуговують боби кормові, потенціал зокрема продуктивності яких складає 6,0-7,0 т/га зерна та в якому міститься 28-35% білка. Відомо, що за рівнем біологічної повноцінності білок бобів кормових наближається до сої.

Боби кормові відіграють важливу роль у покращенні балансу азоту в землеробстві. За сприятливих умов вони у симбіозі з бульбочковими бактеріями здатні фіксувати 100-120 кг/га біологічного азоту із атмосфери повітря, що становить 60-70% їх загальної потреби у цьому елементі. Тому передпосівна обробка насіння бактеріальними препаратами обов'язковий агротехнічний захід. Крім того, обробка насіння мікроелементами, внесення в ґрунт мінеральних добрив та проведення позакореневих підживлень забезпечує підвищення рівня азотфіксуючої здатності бобів кормових, її продуктивності і покращення якості врожаю та послідуєчих культур в сівозміні.

Дослідження проводились упродовж 2010-2011 рр. на сірих лісових середньо суглинкових ґрунтах на лесі, орний шар яких (0-20 см) містить гумусу – 1,94%, легкогідролізованого азоту – 62,0 мг/кг, рухомого фосфору (за Чіриковим) – 129,0 мг/кг, обмінного калію (за Чіриковим) – 97,0 мг/кг, рН – 5,5, сума ввібраних основ – 20,0 мг-екв./100 г ґрунту. Для інокуляції використовували штам бульбочкових бактерій Б-9. Мінеральні добрива вносили в дозі $N_{30}P_{60}K_{90}$. Для позакореневих підживлень використовували водорозчинне мінеральне добриво на хелатній

основі Рексолін АВС та багатокомпонентне органічне добриво Вермісол. У досліді висівали сорт бобів кормових Візир селекції Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН.

Відмічено, що урожайність зерна бобів кормових різнилась за роками. Так, у 2010 р. урожайність зерна складала 2,35- 3,70 т/га, а у 2011 р. 3,61-5,08 т/га. Встановлено, що рівень урожайності зерна перш за все залежав від запасів продуктивної вологи у період вегетації бобів кормових, особливо у фазу цвітіння. Дефіцит продуктивної вологи у ґрунті (35-50% НВ) призводив до різкого збільшення абортивності квітів, зав'язі та бобів.

Встановлено, що за рахунок організованих факторів: передпосівної обробки насіння та позакореневих підживлень можна послабити згубний вплив гідротермічних умов і дефіцит продуктивної вологи у ґрунті та отримувати високий рівень урожайності зерна бобів кормових.

Так, найбільшу урожайність зерна бобів кормових 5,08 т/га у 2011 році було одержано на ділянках, де проводили передпосівну обробку насіння ризоторфіном в поєднанні з Рексоліном АВС у нормі (150 г/т) та позакореневим підживленням у фазах бутонізації та утворення зелених бобів цим же добривом у нормі 150 г/га на фоні внесення мінеральних добрив в нормі $N_{30}P_{60}K_{90}$, що більше на 1,47 т/га в порівнянні з контролем (без обробки та позакореневих підживлень).

У той же час обробка насіння Вермісолом у нормі 10 л/т на фоні інокуляції та проведення ним позакореневих підживлень у нормі 6 л/га у фазах бутонізації та утворення зелених бобів забезпечили урожайність зерна 5,0 т/га, що більше на 1,39 т/га в порівнянні з контролем.

Таким чином, в умовах Лісостепу правобережного модель технології, що включала поєднання інокуляції насіння із обробкою його водорозчинним добривом на хелатній основі Рексолін АВС та проведення позакореневих підживлень цим же добривом забезпечила сприятливі умови для формування максимальної урожайності зерна бобів кормових.

**Робота виконана під керівництвом академіка НААН, доктора сільськогосподарських наук, професора В.Ф. Петриченка.*